

Заштита на биодиверзитетот на пасиштата на Шар Планина

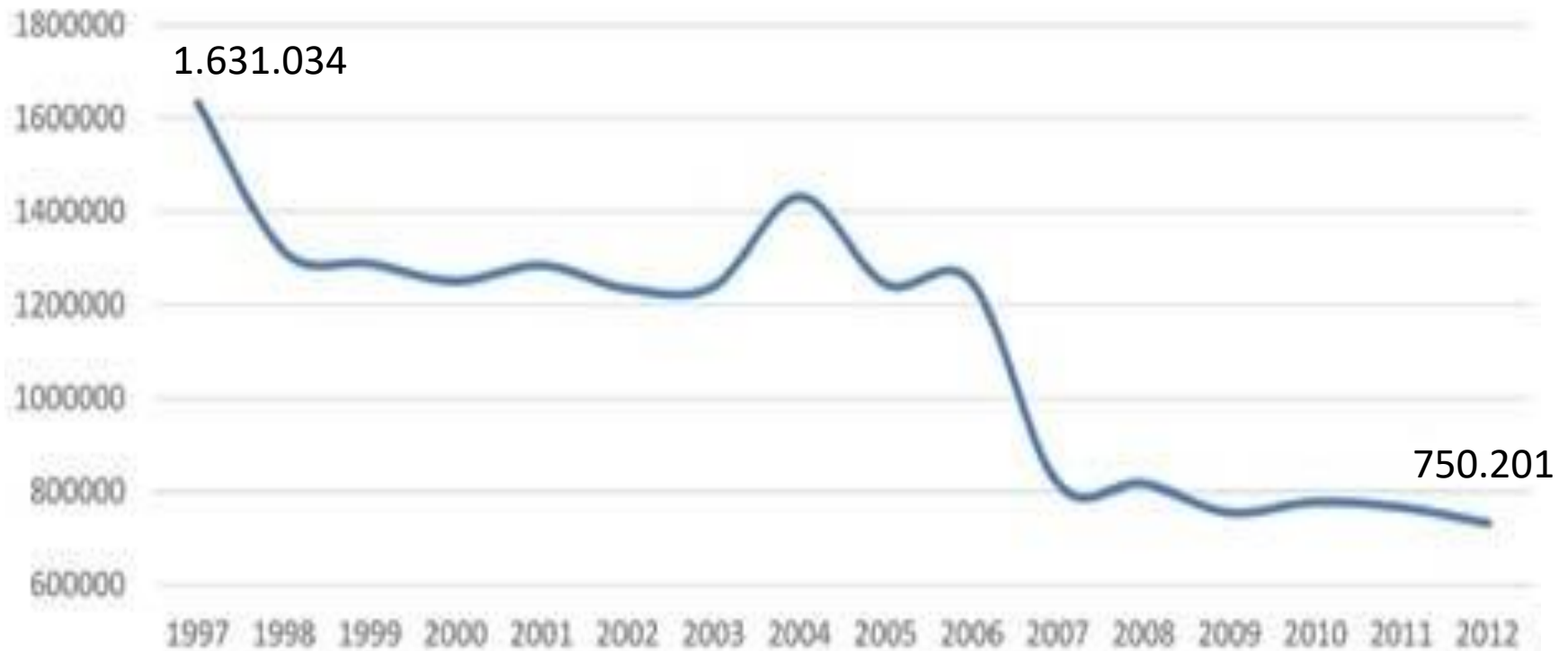

Овчарство во Р. Македонија

- По осамостојувањето во 1991 година државата мора да гради политика со сите слабости на една мала економија без предности на „економија од обем“.
- Резултат на таквата состојба: губење на предностите на заштитениот пазар, но и губење на директните трговски врски со Италија и Грција како главни надворешни потрошувачи на македонското јагне.
- До израз доаѓа неконкурентноста на производството како резултат на високата производна цена, високата цена на чинење на храната, лошите сместувачки услови, итн.
- Депопулација?!

- Климатски услови, ридско-планинскиот релјеф, како и традицијата за одгледување овци, претставуваат одлични предуслови за развој на овчарството во Република Македонија.
- Главни производи од овците се: млечни производи (бело овчо сирење, кашкавал, кисело млеко и урда) и јагнињата, и помалку важни нуспроизводи (овчо месо, волна и помалку пастрма).
- Вкупниот број на овци во периодот 1997 - 2012 година е во постојано опаѓање. Денес бројот на овци е за 2,2 пати понизок во споредба со 1997 година кога вкупниот број изнесувал 1.631.034

Вкупно овци

- Според податоци на АХВ (2012 год.), во Република Македонија регистрирани се 6616 овчарски фарми со вкупно 750.201 грло во сите категории. Просечната големина на овчарска фарма изнесува околу 113,4 грла на фарма.

- 725.000 грла (ДЗС на РМ, 2016)

Состојба со број на овци во Полог

- Од вкупниот број на овци од 725.000 грла, на полошкиот регион отпаѓаат 77.229 или 10,6% (ДЗС на РМ, 2016). Само на Шарпланинскиот масив се претпоставува дека годишно се напасуваат околу 45.000.
- Во Шарпланинскиот регион овчарството се одвива на полуномадски начин каде што за време на летото овците се наоѓаат на повисоките планински пасишта, а во зимските месеци се носат во пониските предели.
- До пониските предели односно до зимувалиштата во рамничарските предели на Р. Македонија транспортот на овците најчесто е со камиони, мал број фармери ги транспортираат овците со железница односно вагони (начин кој неспорно е подобар), а некои, но не секоја година одат пеш, каде преселбата трае до 15 дена

18.10.2018
Камион полн со овци се преврте
во близина на превојот Стража,

- Фармската пракса е традиционална, што значи јагнење еднаш во сезоната (јануари-февруари), одбивање на јагнињата (март-април) и лактација до средината на јули.
- Се проценува дека семејните фарми имаат производство од околу 45 kg на молзено млеко, односно 13-14 kg произведено бело саламурено сирење по овца.
- Пазарот на производи од овците, конкретно на јагнешко месо главно се состои од понуда на јагне во две сезони: Велигден и католички Божиќ.
- Произведеното бело саламурено сирење исклучиво завршува на домашниот пазар иако според квалитетот може да претставува бренд со сериозна извозна ориентираност.
- Пласманот на волната е тежок, а нејзината цена неатрактивна.

Капацитет на издвоените пилот пасишта за сточарство

Продуктивност на сено kg/ha и хранлив состав

Сено kg/ha	Компоненти				
	Вода %	Пепел %	Протеини %	Масти %	Сур. влакна %
510.0	7,17	4,0	9,43	1,56	32,31

- Мерило за застапеноста на сточарството во одреден регион е односот помеѓу условните грла - УГ (едно УГ = 500 kg жива маса) и пасишната површина.
- Се смета дека сточарството е со:
 - инзвонредно висока интензивност - доколку на ha пасишна површина има повеќе од 1,2 УГ; ,
 - многу висока интензивност - доколку на ha пасишна површина има 1,2 УГ ;
 - висока интензивност - ако на ha пасишна површина има 0,8 – 1,2 УГ ;
 - средна интензивност - ако на ha пасишна површина има 0,6 – 0,8 УГ ;
 - ниска интензивност –ако на ha пасишна површина има 0,4 – 0,6 УГ;
 - слаба интензивност - ако на ha пасишна површина има 0,25 – 0,4 УГ;
 - многу слаба интензивност - ако на ha пасишна површина има помалку од 0,25 УГ

Податоци од ОЕ Лера - Гостивар

- Капацитет на трите пилот пасишта со добиток:
 - 6600 грла = 1245 УГ
 - 1661 ha пасишна површина
 - 0,75 УГ/ha пасишна површина = сточарство со средна интензивност
- Реална состојба:
 - 4650 овци + 300 говеда = 997 УГ
 - 0,6 УГ/ha пасишна површина – сточарство со ниска/средна интензивност
- По пасишта:
 - Врбенско брдо/Улазна: 0,46 УГ/ha – ниска интензивност
 - Лера: 0,27 УГ/ha – слаба интензивност
 - Дуфска планина: 1,17 УГ/ha – висока интензивност

SWOT анализа за состојбата со пасиштата на Лера, Дуфска Планина и Врбенско брдо

Јаки страни

- Богата биолошка разновидност и природна средина
- Раси овци прилагодени на животната средина
- Постојење довелен простор за напасување; постоење добри природни услови
- Изедначена флора која дава специфики на земјоделскиот производ
- Субвенционирано производство

Слаби страни

- Стареење на земјоделските производители – немање на наследници
- Краткорочно давање на пасиштата под закуп (1 година)
- Заплевеност со смрека
- Големи финасиски издатоци од страна на фармерите за уредување на бачилата
- Немање поила
- Патишта во лоша состојба
- Мала вклученост на професионалци; Недостаток на стручна обука
- Отсуство на рагистер за пасишта

Можности

- Подобрување на инфраструктурата во планинските региони
- Инкорпорирање иновативни методи во традиционалните системи на производство
- Заштита на животната средина преку добро фармско работење
- Производство на сертифицирани земјоделски производи
- Договори за подолгорочно користење на пасиштата (на 10 години)
- Поволни кредити за сточари
- База на податоци и скицирање на пасиштата (да се знае со што се располага)

Закани

- Миграција на младо население и недостиг на сточари/овчари
- Намален добиточен фонд - ниско производство – низок приход
- Намален добиточен фонд- обраснување на пасиштата со смрека
- Тешка исплата на произведеното (млеко, сирење)
- Несовесно пашарење (навлегување во делот на друго пасиште) – можни несогласување помеѓу сточарите

Резултати од анкетата

- Приоритет 1. Од вкупно 35 испитаници, 71% сметаат дека најмногу недостасува патна инфраструктура.
- Приоритет 2. Во однос на инфраструктурата како втор приоритет се наметнува потребата од квалитетни бачила, а оттаму и за обновување, реконструкција или целосно нова изградба на бачила. Фармерите исто така посочија можност сами да инвестираат во бачила, а за сметка на тоа да бидат ослободени од пашарина или да добијат гаранција дека ќе може да го користат пасиштето барем 10 години.
- Приоритет 3. Квалитетот на пасиштата се поврзува и со достапност на вода. Според тоа, на некои од пасиштата се потребни нови корита или поила, или пак обновување и одржување на постоечките поила. Меѓудругото, испитаниците изјавија дека се јавува потреба и за чиста вода за пиење.
- Приоритет 4. Испитаниците кои ги користат пасиштата на Дуфска планина и Пожаранско краиште Шар (4 земјоделски производители) посочија дека е потребно редовно чистење смрека.